

Hallituksen esitys Eduskunnalle ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljännen pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen Strasbourgissa vuonna 2004 tehdyn neljännen pöytäkirjan yleissopimuksen valvontajärjestelmän muuttamisesta.

Pöytäkirjan tarkoituksena on yleissopimuksella luodun valvontajärjestelmän tehokkuuden ylläpitäminen ja parantaminen pitkällä aikavälillä. Erityisesti on katsottu tarpeelliseksi varmistaa, että ihmisoikeustuomioistuin voi jatkaa ensiarvoisen tärkeää tehtäväänsä ihmisoikeuksien suojaamiseksi Euroopassa.

Pöytäkirjassa ehdotettujen muutosten avulla pyritään parantamaan valvontajärjestelmän toimintaa antamalla ihmisoikeustuomioistuimelle menettelyllisiä keinoja ja tarvittavaa joustovaraa valitusten käsittelyssä. Tarkoitus on erityisesti vähentää ihmisoikeusloukkauksen toteamiseen johtavien toistuvien tapaus-ten sekä sellaisten valitusten käsittelyaikaa, jotka aivan ilmeisesti jäävät tutkittavaksi ottamatta. Myös ihmisoikeustuomioistuimen lopullisten tuomioiden nopea ja täydellinen täytäntöönpano pyritään varmistamaan.

Ihmisoikeustuomioistuimen suodatuskapasiteettia vahvistetaan. Yksilövalitus voidaan jättää tutkittavaksi ottamatta yhden tuomarin kokoonpanossa, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta. Nykyään nämä päätökset tehdään kolmen tuomarin kokoonpanossa toimivissa komiteoissa.

Komitean toimivaltuudet laajennetaan koskemaan myös toistuvia tapauksia.

Valitusten tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä tiukennetaan.

Pöytäkirja sisältää muun muassa määräyksen, joka omalta osaltaan mahdollistaa Euroopan unionin liittymisen yleissopimukseen.

Pöytäkirjan kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että kaikki yleissopimuksen sopimuspuolet ovat hyväksyneet tai ratifioineet pöytäkirjan.

Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	5
4. Esityksen vaikutukset.....	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan	6
4.2. Vaikutukset yksilön asemaan	6
5. Sopimusneuvottelut	6
6. Asian valmistelu	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1. Neljästoista pöytäkirja yleissopimuksen valvontajärjestelmän muuttamisesta.....	9
2. Lakiehdotuksen perustelut	16
3. Voimaantulo	16
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	16
LAKIEHDOTUS.....	18
ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljäntoista pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	18
PÖYTÄKIRJAN TEKSTI	19

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Liittyessään Euroopan neuvoston jäseneksi 5 päivänä toukokuuta 1989 Suomi allekirjoitti 4 päivänä marraskuuta 1950 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (yleissopimus; Euroopan ihmisoikeussopimus) sellaisena kuin se oli muutettuna kolmannella, viidennellä ja kahdeksannella pöytäkirjalla samoin kuin ensimmäisen (1952), toisen (1963), neljännen (1963), kuudennen (1983) ja seitsemännen (1984) pöytäkirjan. Suomi ratifioi ne kaikki 10 päivänä toukokuuta 1990 (SopS 18–19/1990).

Suomi allekirjoitti 6 päivänä marraskuuta 1990 jäljempänä mainitulla yhdennellätoista pöytäkirjalla kumotun yhdeksännen pöytäkirjan (1990) ja hyväksyi sen 11 päivänä joulukuuta 1992 (SopS 71–72/1994). Kymmenennen pöytäkirjan (1992), joka ei koskaan tullut kansainvälisesti voimaan, Suomi allekirjoitti 25 päivänä maaliskuuta 1992 ja ratifioi 21 päivänä heinäkuuta 1992 (European Treaty Series, ETS 146).

Yhdennentoista pöytäkirjan (1994) Suomi allekirjoitti 11 päivänä toukokuuta 1994 ja ratifioi 12 päivänä tammikuuta 1996 (SopS 85–86/1998). Kahdennentoista pöytäkirjan Suomi allekirjoitti 4 päivänä marraskuuta 2000 ja ratifioi 17 päivänä joulukuuta 2004 (SopS 8–9/2005). Kolmannentoista pöytäkirjan Suomi allekirjoitti 3 päivänä toukokuuta 2002 ja ratifioi 29 päivänä marraskuuta 2004 (SopS 6–7/2005).

Nyt käsiteltävänä olevan neljännen toista pöytäkirjan (2004) Suomi allekirjoitti 13 päivänä toukokuuta 2004.

2. Nykytila

Yleissopimuksella on luotu ihmisoikeuksien kansainvälinen valvontajärjestelmä, jonka puitteissa voidaan sopimusvaltiota oikeudellisesti sitovalla tavalla todeta, onko se rikkonut yleissopimuksessa tai sen lisäpöytäkirjoissa turvattuja oikeuksia. Sitoutuminen tähän valvontajärjestelmään on Euroopan neuvoston jäsenyyden ehtona. Yleissopimuksen

sisällöllisiä oikeuksia koskevia määräyksiä on täydennetty lisäpöytäkirjoilla.

Yleissopimuksen valvontajärjestelmää on aika ajoin muutettu aikaisemmassa Euroopan ihmisoikeustoimikunnassa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa sekä Euroopan neuvoston ministerikomiteassa noudatettavan menettelyn osalta.

Marraskuun 1 päivänä 1998 voimaan tullella yhdennellätoista pöytäkirjalla valvontajärjestelmää uudistettiin perusteellisesti.

Tuolloin mainitut entiset osa-aikaisesti toimineet valvontaelimet, ihmisoikeustoimikunta ja ihmisoikeustuomioistuin, lakkautettiin ja ne korvattiin uudella pysyvästi toimivalla Euroopan ihmisoikeustuomioistuimella.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa on yleissopimuksen sopimuspuolten luvun mukainen määrä tuomareita. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous valitsee tuomioistuimen tuomarit, yhden kutakin korkeaa sopimuspuolta kohden tämän valtion ehdottaman kolmen ehdokkaan joukosta, kerrallaan kuudeksi vuodeksi uudelleenalinnan ollessa mahdollinen. Tuomareiden toimikausi päättyy heidän täyttäessään 70 vuotta.

Tuomioistuimella on toimivalta käsitellä sopimuspuolta vastaan tehdyt valtio- ja yksilövalitukset. Ministerikomitean pyynnöstä se voi myös antaa neuvoa-antavia lausuntoja.

Tuomioistuin käsittelee valitusasioita kolmesta tuomarista koostuvissa komiteoissa, seitsemästä tuomarista koostuvissa jaostossa ja seitsemästätoista tuomarista koostuvassa suuressa jaostossa.

Tuomioistuimella on lisäksi neljä 11–12-jäsenistä osastoa, jonka puitteissa jaostot muodostetaan. Vuonna 2006 aloittaa toimintansa viides osasto. Yhden osaston puitteissa toimii useita jaostoja.

Jutussa osapuolena olevan sopimusvaltion suhteen tuomioistuimeen valittu, ns. kansallinen tuomari osallistuu viran puolesta asian käsittelyyn jaostossa ja suuressa jaostossa. Asian käsittely on pääsääntöisesti julkista.

Tuomioistuimen osaston asettamat komiteat voivat yksimielisellä päätöksellään jättää tutkittavaksi ottamatta tai poistaa asialistalta yksilövalituksen, jos tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta. Näissä tapa-

uksissa on kysymys valituksesta, joka ei täytä valitukselta edellytettäviä muodollisia vaatimuksia tai jolla muutoin ei ole menestymisen mahdollisuuksia.

Jos komiteapäätöstä ei tehdä, kysymys valituksen tutkittavaksi ottamisesta ja asiasisällöstä ratkaistaan jaostossa. Menettely on yleensä kirjallista ja joissakin tapauksissa myös suullista. Jos jaosto ottaa asian tutkittavaksi, se asetuu osapuolten käytettäväksi sovintoratkaisun aikaansaamista varten. Jaosto voi luopua toimivallastaan suuren jaoston hyväksi, mikäli käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy yleissopimuksen tai sen lisäpöytäkirjojen tulkintaan vaikuttava tärkeä kysymys tai esillä olevan kysymyksen ratkaisu voi johtaa ristiriitaan tuomioistuimen aikaisemmin antaman tuomion kanssa. Edellytyksenä on, ettei kukaan jutun osapuolista tätä vastusta.

Kolmen kuukauden kuluessa jaoston tuomiosta voi jutun osapuoli poikkeuksellisissa tapauksissa pyytää asian siirtämistä suuren jaoston käsiteltäväksi. Viidestä tuomarista koostuvan suuren jaoston lautakunnan on hyväksyttävä pyyntö, jos tapauksessa tuodaan esille yleissopimuksen tai sen lisäpöytäkirjojen tulkintaan tai soveltamiseen vaikuttava taikka yleiseltä merkitykseltään tärkeä kysymys. Jollei pyyntöä hyväksytä, jaoston tuomio tulee lopulliseksi. Muussa tapauksessa suuri jaosto antaa tuomion asiassa. Se käsittelee myös tuomioistuimen neuvoantavaa lausuntoa koskevat pyynnöt.

Tuomioistuimen täysistunto käsittelee vain hallinnollisia asioita.

Ministerikomitean tehtävä rajoittuu tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon valvontaan.

Marraskuun 1 päivänä 1998 voimaantulleella yhdennellätoista pöytäkirjalla toteutettu valvontajärjestelmän uudistus on kuitenkin osoittautunut riittämättömäksi.

Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden ja vastaavasti yleissopimuksen sopimuspuolten lukumäärä on viimeisen 15 vuoden aikana kasvanut voimakkaasti. Kun Suomi liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1989, siitä tuli 23. jäsenvaltio, yhdennentoista pöytäkirjan voimaantullessa vuonna 1998 jäsenvaltiota oli 40 kappaletta ja nyt niiden määrä Suomen liittymisajankohtaan verrattuna on kaksinkertainen. Sopimusvaltioita vastaan tehtyjen va-

litusten lukumäärä on yleisestikin lisääntynyt. Näin ollen myös ihmisoikeustuomioistuimen ja ministerikomitean työtaakka on vastaavasti jatkuvasti kasvanut.

Marraskuussa vuonna 2000 Roomassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 50-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä pidetyssä ministerikokouksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että yleissopimukseen perustuvan valvontajärjestelmän tehokkuus on vaarantunut erityisesti ihmisoikeustuomioistuimen suuren työmäärän vuoksi.

Sen jälkeen työtä valvontajärjestelmän kehittämiseksi on tehty pääasiassa kolmella eri saralla.

Ensinnäkin, ihmisoikeustuomioistuin on muun muassa työjärjestyksensä muutoksilla keventänyt työmenetelmiään ja siten nopeuttanut valitusten käsittelyaikoja. Tuomioistuin on myös saanut lisävoimavaroja.

Toiseksi, sopimusvaltioita on kehoitettu monella tavoin kehittämään omaa kansallista oikeusjärjestelmäänsä ja käytäntöään siten, että kansallinen lainsäädäntö ja vastaavasti kansallisten viranomaisten, erityisesti tuomioistuinten ratkaisut paremmin vastaisivat yleissopimuksen vaatimuksia. Näin tarve kääntyä ihmisoikeustuomioistuimen puoleen vähenisi.

Kolmanneksi, ihmisoikeustuomioistuimen menettelyä ja ministerikomitean toimesta tapahtuvaa tuomioiden täytäntöönpanon valvontaa kehitetään nyt käsiteltävällä neljäntoista pöytäkirjalla.

Uusien valitusten lukumäärä nousi vuosina 1995–2004 seuraavasti: 11 200, 12 700, 14 200, 18 200, 22 600 (yhdennentoista pöytäkirjan voimaantulo jälkeinen vuosi 1999), 30 200, 31 300, 34 500, 38 800 ja 44 100. Siten vuoden 2004 luku on vajaa nelinkertainen kymmenen vuoden takaiseen ja vajaa kaksinkertainen vuoden 1999 tilanteeseen verrattuna.

Käsittelyssä olevien ratkaisemattomien valitusten määrä lisääntyi vuosina 1995–2004 seuraavasti: 4 100, 5 400, 6 400, 7 800, 12 600 (yhdennentoista pöytäkirjan voimaantulon jälkeinen vuosi 1999), 15 900, 19 800, 29 400, 38 500 ja 50 000. Näin ollen vuoden 2004 luku on yli 12-kertainen kymmenen vuoden takaiseen ja yli nelinkertainen vuoden 1999 tilanteeseen verrattuna.

Alustavien tilastojen mukaan vuonna 2005 uusien valitusten määrä jäi 41 510 valitukseen, mikä merkitsisi laskua edellisvuoteen verrattuna, joskin käsittelyssä olevien ratkaisemattomien valitusten määrä (56 800) nousi. Kaiken kaikkiaan vuoden 2005 lopussa vireillä oli 81 000 valitusta. Joka tapauksessa kun uusien valitusten määrän kasvu näyttäisi pysähtyneen ja lisäksi ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisutehokkuus on eri syistä vuoden sisällä parantunut yli kolmanneksella, ainakin valvontajärjestelmän lähijän näkymät vaikuttavat aikaisempaa arvioitua hieman valoisimmilta.

Vuoden 2005 tilanteen mukaan numerollisesti suurin määrä valituksia tehtiin Venäjää (21,2 %), Puolaa (11,4 %), Romaniaa (9,2 %) ja Ranskaa (6,8 %) vastaan. Kun valitusten määrä suhteutetaan väkilukuun, sopimusvaltioiden järjestys antaa osin toisenlaista kuvaa. Suomen osuus valituksista oli 0,65 prosenttia (270 valitusta). Vuoden 2005 lopussa ihmisoikeustuomioistuimessa oli 554 Suomea koskevaa valitusta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Pöytäkirjassa ehdotettujen muutosten avulla pyritään parantamaan yleissopimuksella perustetun valvontajärjestelmän toimintaa antamalla ihmisoikeustuomioistuimelle menettelyllisiä keinoja ja tarvittavaa joustavuutta valitusten käsittelyssä. Tarkoitus on erityisesti vähentää ihmisoikeusloukkausten toteamiseen johtavien toistuvien tapausten sekä sellaisten valitusten käsittelyaikaa, jotka aivan ilmeisesti jäävät tutkittavaksi ottamatta. Näin tuomioistuin voisi käsitellä kaikki valitukset nykyistä nopeammin sekä samalla ajallisestikin keskittyä syvempää tarkastelua ja tutkimista vaativiin tärkeimpiin tapauksiin. Myös osapuolena olevaa sopimusvaltiota sitovien lopullisten tuomioiden nopea ja täydellinen täytäntöönpano on olennaista sekä erityisen tärkeää rakenteellisia tai systemaattisia ongelmia sisältävien tapausten osalta, jotta tuomioistuimen toiminta ei estyisi toistuvien valitusten käsittelyn johdosta.

Pöytäkirjaan sisällytetyt muutokset koskevat lähinnä seuraavaa kolmea aluetta.

Ensinnäkin, tuomioistuimen suodatuskapasiteettia vahvistetaan käsiteltäessä valituksia, joilla ei ole menestymisen mahdollisuuksia. Tällä hetkellä noin 97 prosenttia kaikista valituksista jätetään tutkittavaksi ottamatta tai poistetaan listalta. Uuden järjestelmän mukaan yksilövalitus voidaan jättää tutkittavaksi ottamatta myös yhden tuomarin kokoonpanossa, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta. Tuomareita näissä kokoonpanoissa avustavat sihteeristöön kuuluvat, tuomioistuimen presidentin alaisuudessa toimivat esittelijät. Aikaisemmin tällaiset päätökset tehtiin kolmen tuomarin kokoonpanossa toimivissa komiteoissa.

Toiseksi, valitusten tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä tiukennetaan.

Uuden järjestelmän mukaan tuomioistuin voi jättää valituksen tutkimatta myös, jos se ei katso valittajan kärsineen huomattavaa haittaa. Ehtona kuitenkin on, ettei yleissopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjoissa tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittaminen vaadi valituksen asiasisällön tutkimista, eikä mainitulla perusteella voida hylätä tapausta, jota kansallinen tuomioistuin ei ole asianmukaisesti käsitellyt. Tämä merkitsee muutosta ja heikennystä ihmisoikeussopimuksen kansainvälisessä valvontaulottuvuudessa, sillä mainitun edellytyksen nojalla tuomioistuin voi jättää tutkimatta valituksen, joka nykyisessä järjestelmässä johtaisi tuomioon ja ihmisoikeusloukkauksen toteamiseen.

Kolmanneksi, kolmen tuomarin kokoonpanossa toimivien komiteoiden toimivaltuudet laajennetaan käsittämään myös toistuvat tapaukset. Uuden järjestelmän mukaan komitea voi yksinkertaistetussa käsittelyssä yksimielisen äänestystuloksen perusteella päättää, että valitus otetaan tutkittavaksi sekä samalla antaa sen asiasisältöä koskevan tuomion, jos asiaan liittyvästä, yleissopimuksen tai sen pöytäkirjojen tulkintaa tai soveltamista koskevasta kysymyksestä on jo olemassa tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Nykyään komiteoilla on vain samansisältöinen toimivalta kuin edellä mainitulla yhden tuomarin kokoonpanolla tulee olemaan uudessa järjestelmässä.

Pöytäkirja sisältää myös eräitä muita valvontajärjestelmän tehokkuuden lisäämiseen tähtäviä muutoksia.

Ministerikomitea voi tuomioistuimen täysistunnon pyynnöstä yksimielisellä päätöksellään määrääjäksi vähentää jaostojen tuomarien lukumäärän seitsemästä viiteen.

Jaoston käsiteltäväksi päätyvät yksilövalitukset ratkaistaan niiden tutkittavaksi ottamisen ja asiasisällön osalta pääsääntöisesti yhteispäätöksellä, kun tilanne on tällä hetkellä päinvastainen.

Tuomioistuimelle annetaan mahdollisuus toimia sovintoratkaisujen aikaansaamiseksi valituksen kaikissa käsittelyvaiheissa, kun taas nykyisessä järjestelmässä tuomioistuimen tulee valituksen tutkittavaksi ottamisen jälkeen aina asettua mainitussa tarkoituksessa jutun osapuolten käytettäväksi. Jos sovintoratkaisu syntyy, ministerikomitean tehtävä on jatkossa valvoa tuomioistuimen päätöksessä määrättyjen ehtojen täytäntöönpanoa.

Ministerikomitealle annetaan mahdollisuus määräenemmistöpäätöksellä siirtää tuomioistuimen ratkaistavaksi tulkintaongelma, jonka se katsoo estävän tuomioistuimen lopullisen tuomion täytäntöönpanon.

Ministerikomitea voi myös katsoessaan, että osapuolena oleva sopimusvaltio kieltäytyy tyytymästä tuomioistuimen lopulliseen tuomioon, siirtää määräenemmistöllä tuomioistuimelle sen kysymyksen ratkaisemisen, onko kyseinen valtio epäonnistunut velvoitteessaan noudattaen tätä tuomiota. Ennen siirtopäätöksen tekemistä mainitulle valtiolle on kuitenkin annettava virallinen ilmoitus.

Tuomareiden toimikausi pidennetään kuudesta vuodesta yhdeksään vuoteen ja samalla mahdollisuus uudelleenvalintaan poistetaan. Siirtymämääräyksillä pyritään välttämään suuri tuomareiden samanaikainen vaihtuvuus.

Tuomioistuimen presidentti valitsee sopimusvaltion etukäteen toimittamalta listalta tarvittaessa henkilön toimimaan tuomarin ominaisuudessa sopimusvaltion suhteen valitun, ns. kansallisen tuomarin sijalla.

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetulle myönnetään oikeus esittää kirjallisia huomioita sekä osallistua suulliseen käsitelyyn jaostoissa ja suuressa jaostossa käsiteltävissä asioissa.

Euroopan unionille avataan mahdollisuus liittyä yleissopimukseen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksestä ei aiheudu suoranaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Uudistuksen yhteydessä ministerikomitea on kuitenkin edellyttänyt, että ihmisoikeustuomioistuimelle annetaan riittävät voimavarat pöytäkirjan toteuttamiseksi.

Pöytäkirjassa on kysymys ennen kaikkea Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen menettelyyn ja Euroopan neuvoston ministerikomitean toimesta tapahtuvaan tuomioiden täytäntöönpanon valvontaan liittyvästä muutoksesta eikä sillä täten ole suoranaisia vaikutuksia Suomen viranomaisten toimintaan.

4.2. Vaikutukset yksilön asemaan

Yksilön asemaan uudistus vaikuttaa lähinnä siten, että erityisesti yksilövalitusten käsittely yleisesti ottaen tehostuu ja näin ollen Euroopan ihmisoikeustuomioistuin voi antaa lopulliset ratkaisunsa nykyiseen tilanteeseen verrattuna nopeammin. Kuitenkin uuden 35 artiklan 3 kappaleen a kohdan määräys, joka mahdollistaa tietyin edellytyksin jättää tutkittavaksi ottamatta yksilövalitus, josta ei ilmene valittajan kärsineen huomattavaa haittaa, periaatteessa rajoittaa yksilövalitusoikeutta. Määräyksen käsitteellisen epämääräisyyden ja monimutkaisuuden vuoksi sen soveltamisen laajuus ja täten myös yleinen vaikutus ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä voi kuitenkin jäädä kohtalaisen vähäiseksi.

5. Sopimusneuvottelut

Roomassa marraskuussa 2000 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 50-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä pidetyssä ministerikokouksessa ministerikomitea sai tehtäväkseen selvittää mahdollisimman nopeasti, miten yleissopimuksella perustetun valvontajärjestelmän tehokkuutta voitaisiin ylläpitää ja parantaa.

Helmikuussa 2001 ministerikomitea perusti ns. arviointiryhmän pohtimaan sitä, miten ihmisoikeustuomioistuimen tehokkuus voitaisiin varmistaa. Samaan aikaan ihmisoike-

uksien johtokomitea (CDDH) asetti oman ns. mietintätyöryhmänsä (CDDH-GDR) tutkimaan mainittua kysymystä. CDDH-GDR:n raportti toimitettiin kesäkuussa 2001 arviointityöryhmälle, jotta tämä voisi hyödyntää sitä omassa työssään. Arviointityöryhmän raportti julkaistiin syyskuussa 2001.

Tuomioistuin otti huomioon sekä arviointityöryhmän että työmenetelmiään tutkineen oman työryhmänsä raportin, uudistaen eräitä työmenetelmiään ja sihteeristönsä toimintatapoja. Tuomioistuin myös muutti työjärjestystään lokakuussa 2002 ja uudelleen marraskuussa 2003 (ja kolme kertaa vuonna 2005).

Ministerikomitea hyväksyi 8 päivänä marraskuuta 2001 julistuksen, jossa CDDH:lle annettiin tehtäväksi tutkia, miten valitusten alustava tutkiminen erityisesti suodatuksen osalta voitaisiin parhaiten järjestää. Mikäli tarpeellista, CDDH:n tuli erityisesti arviointikomitean raportissa tehtyjen suositusten pohjalta laatia laajemminkin ehdotukset yleissopimuksen muuttamiseksi.

Erytyisesti CDDH-GRD:n ja ns. ihmisoikeusvalvontajärjestelmän parantamista käsittelevän asiantuntijakomitean (DH-PR) pohjatyön perusteella lokakuussa 2002 hyväksymässään väliraportissa CDDH selvitti työssään saavutettua edistystä. Raportissa keskityttiin kolmeen pääkysymykseen. Ensiksi, miten ihmisoikeussopimuksen loukkauksia voitaisiin ehkäistä kansallisella tasolla ja kansallisia oikeussuojakeinoja parantaa. Toiseksi, miten ihmisoikeustuomioistuimelle tehtyjen valitusten suodatusta ja sen jälkeistä käsittelyä voitaisiin tehostaa. Kolmanneksi, miten tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa voitaisiin parantaa ja nopeuttaa.

Marraskuun 6-7 päivänä 2002 ministerikomitea päätti, että valvontajärjestelmän uudistamista koskevien konkreettisten ja yhtenäisten ehdotusten tulisi olla valmiina sen toukokuun 2003 kokouksessa tapahtuvaa käsittelyä varten.

Mietintätyöryhmästä nimenmuutoksella muodostetun valmistelutyöryhmän laatiman selvityksen pohjalta CDDH antoi huhtikuussa 2003 loppuraporttinsa, joka sisälsi yksityiskohtaiset ehdotukset mainitun kolmen pääkysymyksen osalta.

Ministerikomitea hyväksyi loppuraportin

kokouksessaan 14–15 toukokuuta 2003. Samalla se antoi CDDH:lle tehtäväksi laatia muun muassa ehdotuksen muutospöytäkirjaksi.

CDDH antoi huhtikuussa 2004 ehdotuksensa, jota ei kuitenkaan hyväksytty yksimielisesti.

Sen jälkeen käytiin neuvotteluja erityisesti yleissopimuksen 35 artiklaan ehdotetusta, yksilövalituksen rajoittamiseen johtavasta määräyksestä, joka olikin koko pöytäkirjan laatimisen eniten ristiriitaa aiheuttanut kysymys. Sen sisällyttämistä laadittavaan pöytäkirjaan vastustivat sopimusvaltioiden pienhkö vähemmistö, mukaan lukien Suomi, ja Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous (lausunto 28 päivänä huhtikuuta 2004, 251(2004)) sekä kansalaisjärjestöt. Muutospöytäkirjan kokonaissisällöstä ei päästy yksimielisyyteen, mutta sopimusvaltiot Belgiaa lukuun ottamatta kuitenkin viime hetken neuvotteluissa hyväksyivät kompromissiratkaisun, jolla yhdeksi lisäehdoksi määräyksen soveltamiselle asetettiin se, että kansallinen tuomioistuin on tapauksen asianmukaisesti tutkinut.

Tämän jälkeen ministerikomitea saattoi 12–13 päivänä toukokuuta 2004 pidetyssä kokouksessaan hyväksyä neljännen pöytäkirjan, joka avattiin allekirjoitettavaksi viimeksi mainittuna päivänä. Tähän mennessä (23 päivänä tammikuuta 2006) sen ovat Venäjää lukuun ottamatta allekirjoittaneet kaikki sopimusvaltiot. Pöytäkirjan luonteesta muutospöytäkirjana seuraa, että sen kansainvälisen voimaantumisen edellytykseksi on asetettu kaikkien yleissopimuksen sopimuspuolten hyväksyminen tai ratifiointi. Tähän mennessä (23 päivänä tammikuuta 2006) pöytäkirjan on ratifioinut 22 sopimusvaltiota.

Pöytäkirjaan liittyy CDDH:ssa laadittu, 7 päivänä lokakuuta 2004 päivätty selitysmuistio. Muistio ei ole osa pöytäkirjaa eivätkä siinä esitetyt kannanotot muutoinkaan oikeudellisesti sitovia.

6. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston ihmisoikeustuomioistuin- ja -sopimusasioiden yksikössä.

Oikeusministeriö on antanut lausunnon pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja siitä, sisältääkö se lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Kysymyksessä on ihmisoikeustuomioistuimen menettelyyn ja sen tuomioi-

den täytäntöönpanon kansainvälisen valvonnan järjestämiseen liittyvä uudistus, joka ei aiheuta tarvetta ryhtyä lainsäädännöllisiin tai muihin erityisiin toimenpiteisiin. Pöytäkirjan hyväksymiselle ei ole estettä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Neljästoista pöytäkirja yleisö-
pimuksen valvontajärjestelmän
muuttamisesta

1 artiklalla, joka koskee *tuomareiden valintaa*, poistetaan 23 artiklaan tehtyjen muutosten vuoksi tarpeettomaksi jäänyt, tuomioistuimen täydentämiseen liittyvä aikaisemman 22 artiklan 2 kappale.

2 artiklalla, joka koskee tuomareiden *toimikautta ja erottamista*, muutetaan 23 artiklan 1 kappaleessa mainittua tuomareiden toimikautta siten, että aikaisemman kuuden vuoden sijasta heidät jatkossa valitaan yhdeksän vuoden määräajaksi. Samalla mahdollisuus uudelleenvalintaan poistetaan. Muutoksella pyritään vahvistamaan tuomareiden riippumattomuutta ja puolueettomuutta, mihin on erityisesti viitattu Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen vuonna 2004 antamassa suosituksessa (1649/2004).

Sen estämiseksi, ettei yhdeksän vuoden toimikausi tulisi aiheuttamaan häiriöitä tuomioistuimen toiminnan jatkuvuuden kannalta, luovutaan nykyisestä järjestelmästä, jossa usean tuomarin toimikausi päättyy kolmen vuoden välein, mikä saattaa merkitä suurta yhtäaikaista vaihtuvuutta tuomioistuimen kokoonpanossa. Tämä saadaan aikaan muuttamalla aikaisemman 23 artiklan ensimmäisen kappaleen sanamuotoa sekä poistamalla sen 2, 3 ja 4 kappale. Kun lisäksi 5 kappale poistetaan, ei tuomaria enää valita edeltäjänsä toimikauden loppuajaksi. Seurauksena on, että ajan mittaan tuomioistuimen kokoonpano uusiutuu tuomareiden eri aikaan sijoittuvien toimikausien määrittämällä tavalla.

Aikaisemman 23 artiklan 6 ja 7 kappale säilytetään. Niistä tulee uuden 23 artiklan 2 ja 3 kappale.

Uuden 23 artiklan 2 kappaleessa mainitaan tuomarin toimikauden päättyminen hänen täyttyessään 70 vuotta. Selitysmuistion mukaan ei ole estettä sille, ettei tuomari voisi valintahetkellä olla yli 61-vuotias. Samanlaisesti suositellaan, että sopimuspuolet välttäisivät sellaisten tuomariehdokkaiden nimeämistä, jotka ikänsä puolesta eivät voisi hoitaa kuin enintään puolet yhdeksän vuoden

toimikaudestaan. Edelleen jos tuomarin toimikauden päättyminen, erityisesti hänen ikänsä huomioiden, on ennakoitavissa, tulisi sopimuspuolen varmistaa, että uudessa 22 artiklassa tarkoitettu kolmen tuomariehdokkaan lista esitetään vähintään kuusi kuukautta ennen toimikauden päättymistä. Näin menetellen voitaisiin välttyä soveltamasta uuden 23 artiklan 3 kappaleta, jonka mukaan toimikautensa jo päättäneen tuomarin tulee pysyä toimessaan, kunnes hänelle on valittu seuraaja.

Yhden yhdeksän vuoden toimikaudesta johtuvat, tuomareiden toimikauden määräaika koskevat siirtymämääräykset sisältyvät pöytäkirjan myöhemmin selostettavaan 21 artiklaan.

Sopimusteknisistä syistä aikaisempi 24 artiklan määräys tuomareiden erottamisesta on sisällytetty 23 artiklan uudeksi 4 kappaleeksi ja tämän artiklan otsikkoa on vastaavasti täydennetty.

3 artiklalla edellä kerrotulla tavalla poistetaan aikaisempi 24 artikla, jonka määräykset tuomarin erottamisesta siirretään 23 artiklan 4 kappaleeksi.

4 artiklalla, joka koskee *sihteeristöä ja esittelijöitä*, aikaisempi 25 artikla numeroidaan 24 artiklaksi. Aikaisemman 25 artiklan toisen lauseen määräys erityisistä tuomioistuinta avustavista oikeudellisista sihteeristöistä ei koskaan käytännössä toteutunut. Uuteen 24 artiklaan lisätään 2 kappale, jolla luodaan uuden 27 artiklan mukaisessa yhden tuomarin kokoonpanossa avustajina toimivien esittelijöiden tehtävä. Uudet esittelijät muodostavat osan tuomioistuimen sihteeristöstä, vaikka he mainitussa tehtävässään toimivatkin tuomioistuimen presidentin alaisuudessa. Esittelijätehtävän luomista pidettiin välttämättömänä, jotta valitusten suodatuskapasiteettia voidaan tarkoitetulla tavalla merkittävästi lisätä. Ajatuksena on, että tuomaria avustaisi vastaajavaltion kielen ja oikeusjärjestelmän tunteva esittelijä. Aikaisemmin ainoastaan tuomarit ovat hoitaneet esittelijän tehtäviä, joskin vuoden 2005 keväällä komiteakäsittelyä muutettiin ja nopeutettiin siten, että esittelevän tuomarin ehdotuksen asemasta ratkaisu tehdään suoraan sihteeristön esi-

tyksen pohjalta.

5 artiklalla, joka koskee tuomioistuimen täysistuntoa, lisätään 25 artiklaan (aikaisempi 26 artikla) uusi f kohta. Tämä määräys ilmentää 26 artiklan uudessa 2 kappaleessa täysistunnolle pöytäkirjan 10 artiklalla annettua mahdollisuutta pyytää ministerikomiteaa määrääjäksi vähentämään jaoston tuomareiden lukumäärän seitsemästä viiteen.

6 artiklalla, joka koskee yhden tuomarin kokoonpanoa, komiteoita, jaostoja ja suurta jaostoa, muutetaan aikaisempaa 26 artiklaa (uusi 27 artikla) monilta osiltaan.

Yhden tuomarin kokoonpano esitellään 1 kappaleessa, jossa luetellaan tuomioistuimen erilaiset oikeudelliset käsittelykokoonpanot. Uuden 3 kappaleen mukaan tässä menettelyssä ei sopimusvaltion suhteen tuomioistuimeen valittu ns. kansallinen tuomari voi käsitellä kyseistä valtiota koskevia tapauksia. Yhden tuomarin kokoonpanon toimivalta on määriteltä jäljempänä tarkastellussa uudessa 27 artiklassa.

Edellyttäen, että tarvittavat lisäresurssit annetaan, yhden tuomarin menettelyn käyttöönotto merkitsee tuomioistuimen suodatuskapasiteetin huomattavaa tehostumista. Tämä johtuu siitä, että aikaisempaan verrattuna päätösten valmisteluun ja ratkaisemiseen liittyvien tekijöiden määrä vähenee. Tapaukset ratkaisee tulevaisuudessa yksi tuomari nykyisen kolmen sijasta ja uusissa esittelijän tehtävissä yhdistyvät sekä lakimiesten suorittama tapausvalmistelu että aikaisemmin tuomareiden toimista hoidettu esittely, mistä tuomarit nyt on siis vapautettu. Luonnollisesti osaltaan samanaikaisesti toimivien suodatusmuotojen moninkertaistuminen tehostaa tapausten käsittelyä.

Tietyn joustavuuden mahdollistaa myös uuden 2 kappaleen määräys mahdollisuudesta vähentää yleisesti jaostojen tuomareiden lukumäärä nykyisestä seitsemästä viiteen. Tämä edellyttää ministerikomitean yksimielistä päätöstä ja sitä edeltävää tuomioistuimen täysistunnon tekemää esitystä.

Uudessa 26 artiklan 4 kohdassa luodaan uusi järjestelmä ns. *ad hoc* -tuomareiden nimeämiseksi. Sen nojalla kunkin sopimusvaltion on laadittava etukäteen henkilöluettelo, jolta ihmisoikeustuomioistuimen presidentti nimittää henkilön toimimaan tuomarin omi-

naisuudessa, jos sopimusvaltion suhteen valittua tuomaria ei ole tai jos tämä on estynyt olemaan mukana tapauksen käsittelyssä. Nykyisen 27 artiklan 2 kappaleen nojalla osapuolena olevalla vastaajavalttiolla on mahdollisuus nimetä mainittu tuomari oikeudenkäynnin ihmisoikeustuomioistuimessa jo alettua.

Suuren jaoston kokoonpanon osalta uuden artiklan 5 kappale vastaa aikaisemman 27 artiklan 3 kappaletta.

7 artiklalla määritellään yhden tuomarin kokoonpanon toimivaltuudet. Uuden 27 artiklan mukaan ne rajoittuvat hänen tekemäänsä päätökseen jättää yksilövalitus tutkittavaksi ottamatta tai poistaa se asialistalta, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta. Toimivalta on tältä osin sama kuin komiteoilla, joiden toimivalta taas on jäljempänä kerrotulla tavalla laajennettu koskemaan valituksen tutkittavaksi ottamista ja asiasisällön ratkaisemista tietynlaisten tapausten osalta. Yhden tuomarin kokoonpanossa mainittu päätös voidaan tehdä ainoastaan hyvin selvissä tilanteissa, joissa valituksen mainitunlainen luonne on ilmeinen alusta alkaen. Tämä on erityisen tärkeää 35 artiklassa luodun uuden tutkittavaksi ottamista koskevan edellytyksen johdosta, jonka soveltaminen yhden tuomarin kokoonpanossa edellyttää jaostojen ja suuren jaoston ratkaisuihin muodostuneen oikeuskäytännön olemassaoloa. Epäselvissä tilanteissa valitus tulee siirtää komitealle tai jaostolle lisätutkintaa varten.

8 artiklalla, joka koskee komiteoiden toimivaltuuksia, muutetaan 28 artiklaa, jonka 1 ja 2 kappaleen määräyksillä lisätään kolmesta tuomarista koostuvan komitean toimivaltuuksia.

Aikaisemmin komitea on voinut yksimielisen äänestystuloksen perusteella päättää – kuten jatkossa tapahtuu yhden tuomarin menettelyssä –, ettei yksilövalitusta oteta tutkittavaksi tai että se poistetaan asialistalta, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta.

Uuden 1 kappaleen 1 b kohdan nojalla komitea voi yhteispäätöksellä ottaa tällaisen valituksen tutkittavakseen ja päättää sen asiasisällöstä, mikäli siinä esillä olevan kysymyksen ihmisoikeussopimuksen tai sen pöytäkirjojen tulkinnasta tai soveltamisesta on jo

olemassa vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

Selitysmuistion mukaan tällä käsitteellä normaalisti tarkoitetaan jaoston johdonmukaisesti soveltamaa oikeuskäytäntöä. Poikkeuksellisesti on kuitenkin ajateltavissa, että yksikin tuomio riittää muodostamaan mainitunlaisen oikeuskäytännön. Näin on etenkin silloin, kun ratkaisun on antanut tuomioistuimen suuri jaosto. Lisäksi edellä esitetty pätee nimenomaan toistuviin tapauksiin, joita koskevia tuomioita nykyään annetaan eniten (vuonna 2005 noin 54 %). Niissä nousee esille sama perusteltu (well-founded) kysymys kuin aikaisemmissa tuomioissa, joissa on jo todettu loukkauksen tapahtuminen. Kysymys on usein vastaajavaltiossa vallitsevasta rakenteellisesta tai systemaattisesta ongelmasta, jota ei ole saatu korjattua yleissopimuksen mukaiseksi.

Verrattuna jaostossa tapahtuvaan tavalliseen oikeudenkäyntimenettelyyn komiteakäsittely on yksinkertaistettu ja nopeutettu siinä suhteessa, että tuomioistuin toimittaa valituksen tai mahdollisesti useita samanlaisia valituksia vastaajavaltiolle tämän vastinetta varten ja samalla toteaa esillä olevasta kysymyksestä jo olevan vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Mikäli vastaajavaltio on samaa mieltä tapauksen luonteesta, lopullinen tuomio voidaan antaa hyvin nopeasti. Vastaajavaltio voi kuitenkin 28 artiklan 1 b kohdan nojalla tehdä väitteen siitä, ettei valittaja ole turvautunut kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin, samoin kuin siitä, että käsiteltävä tapaus ei ole samankaltainen niiden valitusten kanssa, jotka ovat johtaneet vakiintuneen oikeuskäytännön muodostumiseen. Uuden menettelyn soveltamisesta päättää kuitenkin komitea, eikä vastaajavaltiolla ole tässä suhteessa veto-oikeutta.

Komitea ratkaisee yhdellä tuomiolla tai päätöksellä tapauksen kaikki osiot eli tutkittavaksi ottamisen ja asiasisällön sekä kysymyksen kohtuullisesta hyvityksestä 41 artiklan nojalla. Yksimielisyyttä edellytetään jokaisen osion osalta. Mikäli sitä ei saavuteta, tapaus siirtyy 29 artiklan nojalla jaoston käsiteltäväksi. Viimeksi mainitun asiana on sitten päättää, ratkaistaanko tapauksen kaikki osiot yhdellä tuomiolla. Vaikka komitea olisikin alun perin tarkoittanut soveltaa tapaukseen 28 artiklan 1 b kohdan mukaista uutta menet-

telyä, se voi kuitenkin harkintansa mukaan jättää jutun tutkittavaksi ottamatta 28 artiklan 1 a kohdan perusteella. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, kun komitea on vastaajavaltion vastineen nojalla vakuuttunut siitä, ettei valittaja ole käyttänyt kaikkia kansallisia oikeussuojakeinoja 35 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

Kolmen tuomarin kokoonpanossa voidaan siten tehdä useita sellaisia ratkaisuja, joista päättäminen nykyään tapahtuu seitsemästä tuomarista koostuvissa jaostoissa. Tämä lisää merkittävästi tuomioistuimen päätöksentekokykyä ja tehokkuutta.

Vaikka uudessa komiteamenettelyssä annetaankin tuomio valituksen asiasisällöstä, ei siinä vastaajavaltion suhteen valittu tuomari toisin kuin nykyään vastaavassa tilanteessa jaostossa ja suuressa jaostossa - kuulu virkansa puolesta kokoonpanoon. Hänen osallistumisestaan ei yleisesti pidetä tarpeellisena, koska käsiteltävistä tapauksista on jo olemassa vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Komitea voi kuitenkin tarvittaessa pyytää mainittua tuomaria osallistumaan tapauksen käsittelyyn jonkun kokoonpanoon jo kuuluvan tuomarin sijasta. Kokoonpanoon saatetaan haluta mukaan tämä vastaajavaltion oikeusjärjestelmään perehtynyt tuomari erityisesti silloin, kun on selvitetävä, onko valittaja turvautunut kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin. Samoin voi vastaajavaltion väite siitä, ettei kappaleen 1 b kohdan mukainen menettely sovellu käsiteltävään tapaukseen, olla yksi niistä tekijöistä, joka johtaa tämän tuomarin kutsumiseen kokoonpanoon. Pöytäkirjan valmistelussa katsottiin tarpeelliseksi, että tämä väitemahdollisuus mainitaan yleissopimuksessa. Vastaajavaltio voi myös huomauttaa esimerkiksi siitä, että tapauksen sisällöllinen perusta eroaa jossakin olennaisessa suhteessa tuomioistuimen viittaamasta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä. Tällaisessa tilanteessa sopimusvaltion suhteen valitun tuomarin asiantuntemus kansallisesta lainsäädännöstä ja -käytännöstä on merkityksellistä ja näin ollen avuksi komiteakäsittelyssä.

Lopuksi on huomattava, että 28 artiklan muutetun 2 kappaleen mukaan päätösten lisäksi myös komitean antamat tuomiot – johdettujen niiden vakiintuneeseen oikeuskäytännön perustuvasta luonteesta - ovat lopullisia

eikä niitä täten voida siirtää suuren jaoston käsiteltäväksi.

9 artikla, joka koskee jaostojen päätöksiä tutkittavaksi ottamisesta ja asiasisällöstä, sisältää edellä kerrotuista uusista 26 ja 28 artiklan määräyksistä johtuvia, 29 artiklaan tehtäviä teknisluonteisia muutoksia. Lisäksi viimeksi mainitun artiklan 1 kappaleessa viikinnutetaan periaate, jonka mukaan jaosto voi tehdä yhteispäätöksen yksilövalitusten tutkittavaksi ottamisesta ja asiasisällöstä, mikä mahdollistaa niiden nopeamman käsittelyn. Tuomioistuin voi halutessaan tehdä tutkittavaksi ottamista koskevan päätöksensä erillisenäkin. Muutosta ei sovelleta valtiovalituksiin.

10 artiklalla, joka koskee suuren jaoston toimivaltuuksia, lisätään 31 artiklaan uusi b kohta. Tuomioistuimen arvovaltaisinta kokoonpanoa on katsottu tarvittavan päätöksen tekemiseen ministerikomitean sille 46 artiklan uuden 4 kappaleen nojalla siirtämässä jutussa, jossa on kysymys sen ratkaisemisesta, onko vastaajavaltio epäonnistunut veloitteessaan noudattaa tuomioistuimen lopullista tuomiota (ns. rikkomusmenettely).

11 artiklalla, joka koskee tuomioistuimen lainkäyttövaltaa, on tuomioistuimen toimivaltaa kuvaavaan 32 artiklaan sisällytetty viittaus jäljempänä selostettavista, 46 artiklan 3 ja 4 kappaleessa mainituista uusista menettelyistä, jotka koskevat lopullisen tuomion täytäntöönpanon esteenä olevan tuomion tulkintaongelman ratkaisua ja edellä mainittua rikkomusmenettelyä.

12 artiklalla, joka koskee tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, on 35 artiklan 3 kappaleeseen lisätty b kohta sekä artiklan aikaisempi määräys sen alkulauseeksi ja a kohdaksi vastaavansisältöisenä.

Uuden b kohdan mukaan tuomioistuin ei ota yksilövalitusta tutkittavakseen, jos valittaja ei ole kärsinyt huomattavaa haittaa. Näin voidaan kuitenkin menetellä vain, jos yleisopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa tarkoitettujen ihmisoikeuksien kunnioittaminen ei vaadi valituksen asiasisällön tutkimista, eikä mainitulla perusteella myöskään voida hylätä valitusta, jota kansallinen tuomioistuin ei ole asianmukaisesti tutkinut. Määräyksen soveltamisesta joka tapauksessa seuraa, että sellaiset ehdot täyttävät valitukset, jotka ny-

kyisessä järjestelmässä johtavat rikkomuksen toteavaan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioon saakka, voivat jäädä uuden määräyksen nojalla enempää tutkittamatta. Tämä merkitsee muodollisella perusteella toteuttavaa yksilövalitusoikeuden rajoittamista, vaikka se ei luonnollisesti vähennäkään sopimusvaltioiden velvoitteita noudattaa yleissopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjoissa taattuja ihmisoikeuksia.

Selitysmuistion mukaan muutoksen tarkoituksena on täydentää ihmisoikeustuomioistuimen mahdollisuuksia suodattaa sille tulevia valituksia ja käyttää enemmän aikaa asiasisällön tutkimista vaativiin tapauksiin.

Uuden määräyksen pääedellytyksenä on, ettei valittajalle ole koitunut huomattavaa haittaa. Tämä käsite kuitenkin epäselvänä jättää erilaisia tulkintavaihtoehtoja, mikä saattaa haitata määräyksen objektiivista ja johdonmukaista soveltamista. Parlamentaarisen yleiskokouksen edellä mainitussa lausunnossa todetaankin tältä osin, että määräys on epämääräinen, subjektiivinen ja omiaan aiheuttamaan vakavaa epäoikeudenmukaisuutta, kun samalla sen määrällinen vaikutus voi käsittää vain noin 1,6 prosenttia kaikista tapauksista.

Ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva edellytys sisältyy periaatteeltaan vastaavansisällönä valitusten poistamista asialistalta koskevan 37 artiklan 1 kappaleeseen samoin kuin sovintoratkaisuja koskevan aikaisemman 38 artiklan 1 kappaleen b kohtaan, josta jäljempänä kerrotulla tavalla tulee uuden 39 artiklan 1 kappale. Tällä edellytyksellä, jonka osalta on jo olemassa runsaasti ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöä, on positiivista merkitystä pääedellytyksen soveltamisrajoituksena.

Toinen edellytys korostaa toissijaisuusperiaatteen mukaisesti asianmukaisen kansallisen käsittelyn merkitystä tuomioistuintasolla. Näin ollen jos valittajan tapausta ei ole mainitulla tavalla käsitelty, ei pääedellytyksen täyttyminen voi johtaa valituksen jättämiseen tutkittavaksi ottamatta tällä perusteella.

Kuten edellä on ilmennyt, jaostoilta ja suurlta jaostolta tulee viemään aikaa selkeiden, oikeuskäytäntöön pohjautuvien periaatteiden luomiseen. Yhden tuomarin kokoonpanossa ja komiteassa ei uutta edellytystä voida so-

veltaa tällaisen ohjauksen puuttuessa. Pöytäkirjan siirtymämääräyksiä sisältävän 20 artiklan 2 kappaleen toisessa lauseessa mahdollistetaan mainitun kohdan soveltaminen kahden vuoden ajaksi pöytäkirjan voimaantuloa lukien ainoastaan tuomioistuimen jaostoille ja suurelle jaostolle. Sen lisäksi 2 kappaleen ensimmäisen lauseessa on todettu, ettei uutta b kohtaa – poikkeuksena 1 kappaleen pääsäännöstä – voida soveltaa tapauksiin, jotka on jo otettu tutkittavaksi ennen pöytäkirjan voimaantuloa.

13 artiklalla lisätään *sivuväliintuloa* koskevaan 36 artiklaan uusi 3 kappale, jossa annetaan Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetulle oikeus esittää kirjallisia huomioita ja osallistua suulliseen käsittelyyn jaostoissa ja suuressa jaostossa käsiteltävissä asioissa. Tälläkin hetkellä artiklan 2 kappaleen ilmaisevan yleisen määräyksen nojalla on mahdollista, että oikeuden asianmukaisen menettelyn sitä edellyttäessä tuomioistuimen presidentti omasta aloitteestaan tai esitetystä pyynnöstä kutsuu ihmisoikeusvaltuutetun sivuväliintulijaksi. Näin ei kuitenkaan ole kertaakaan tapahtunut.

Ihmisoikeusvaltuutetun sivuväliintulo-oikeuden tarkoituksena on, että tällä tavoin ihmisoikeuksiin liittyvää yleistä etua voitaisiin suojata entistä tehokkaammin. Hänen asiantuntemuksensa saattaa auttaa tuomioistuinta paremmin hahmottamaan tiettyjä kysymyksiä ja näin erityisesti tapauksissa, jotka koskevat vastaajavaltion mahdollista rakenteellista tai systemaattista epäkohtaa. Ihmisoikeusvaltuutettu itse esitti määräyksen sisällyttämistä yleissopimukseen Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen sitä kannattaessa (suositus 1640(2004)). Vuonna 1999 perustettu ihmisoikeusvaltuutettu-instituutio nyt ensimmäistä kertaa mainitaan yleissopimuksessa, mikä korostaa sen merkitystä yhtenä Euroopan neuvoston keskeisistä toimijoista. Ihmisoikeusvaltuutetun sivuväliintulo-oikeuden käytännön yksityiskohdista tullaan määräämään tuomioistuimen työjärjestyksessä.

14 artiklalla, joka koskee *asian tutkimista*, muodostetaan 38 artiklaksi aikaisemman 38 artiklan 1 kappaleen a kohta. Muutoksen tarkoituksena on antaa tuomioistuimelle mahdollisuus tutkia asiaa ja selvittää sitä osapuolten edustajien kanssa käsittelyn kaikissa vai-

heissa, eikä siis vasta – kuten nykyisessä järjestelmässä –, kun tapaus on otettu tutkittavaksi. Tämä on myös yhteydessä niihin edellä kerrottuihin 28 artiklan ja 29 artiklaan tehtyihin muutoksiin, jotka merkitsevät yhteispäätöksen tekemistä yksilövalituksen tutkittavaksi ottamisesta ja asiasisällöstä. Kun uuden 38 artiklan mukaisesti kysymyksessä olevien sopimusvaltioiden on annettava tuomioistuimelle kaikki tarpeellinen apu jo ennen kuin tutkittavaksi ottamista koskeva päätös on tehty, ovat niiden velvoitteet tältä osin laajentuneet. Tämä artikla ja 34 artiklassa sopimusvaltioille asetettu kielto millään tavoin estää yksilövalitusoikeuden tehokasta käyttöä luovat voimakkaita oikeudellisia velvoitteita. Kaikki tuomioistuimen mahdollisesti kohtaamat vaikeudet voidaan nykykäytännön mukaisesti saattaa ministerikomitean tietoon tämän tarpeelliseksi katsomia toimenpiteitä varten.

15 artiklalla, joka koskee *sovintoratkaisuja*, keskitetään niitä koskevat määräykset aikaisemman 38 artiklan 1 kappaleen b kohdasta ja 2 kappaleesta sekä aikaisemmasta 39 artiklasta uuteen 39 artiklaan. Myös tämä on yhteydessä yhteispäätöksen tekemistä koskeviin 28 ja 29 artiklan muutoksiin, joiden seurauksena jatkossa entistä harvemmin annetaan erillispäätöksiä tutkittavaksi ottamisesta. Kun aikaisemman 38 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan tuomioistuin asettuu asiassa osapuolten käytettäväksi sovintoratkaisun aikaansaamiseksi vasta sen jälkeen, kun se on ottanut valituksen tutkittavakseen, tulee tätä menettelyä muuttaa ja samalla joustavoittaa. Muutetun 39 artiklan 1 kappaleen nojalla tuomioistuimelle onkin annettu harkintavalta päättää, asettuuko se osapuolten käytettäväksi mainitussa tarkoituksessa, mutta samalla tämä mahdollisuus on laajennettu koskemaan mitä tahansa käsittelyn vaihetta.

Sovintoratkaisujen aikaansaamista näin ollen rohkaistaan. Ne saattavatkin osoittautua erityisen hyödyllisiksi toistuvissa ja sellaisissa tapauksissa, joissa ei ole kyse periaatteellisista tai kansallisen lainsäädännön muuttamiseen liittyvistä kysymyksistä. Tässä suhteessa voidaan myös viitata ministerikomitean vuonna 2002 hyväksymään, sovintoratkaisussa noudatettavaa käytäntöä koskevaan päätöslauselmaan (2002/59). Luonnollisesti

sovintojen tulee muutetun 39 artiklan 1 kappaleen mukaisesti – kuten aikaisemminkin – perustua yleissopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjoissa tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittamiselle.

Uusi 39 artiklan 4 kappale edellyttää, että ministerikomitea valvoo sovintoratkaisun ehtojen täytäntöönpanoa. Määräys otettiin pöytäkirjaan kuvaamaan käytäntöä, jonka tuomioistuin oli jo kehittänyt. Aikaisemman 46 artiklan 2 kappaleen nojalla tuomioistuin hyväksyi sovintoratkaisun tuomiolla, jota ministerikomitea saattoi valvoa, eikä siis päätöksellä – kuten aikaisempi 39 artikla edellytti –, jonka suhteen mainittu valvonta ei ollut mahdollinen.

16 artiklalla, joka koskee *tuomioiden sitovuutta ja täytäntöönpanoa*, uuteen 46 artiklaan lisätään uusi 3, 4 ja 5 kappale aikaisemman 46 artiklan 1 ja 2 kappaleen säilyessä entisellään. Artiklan 1 kappaleessa määrätään ihmisoikeustuomioistuimen lopullisen tuomion sitovuudesta ja muissa kappaleissa sen täytäntöönpanosta.

Artiklan uuden 3 kappaleen nojalla ministerikomitea voi katsoessaan, että lopullisen tuomion tulkintaa koskeva kysymys on sen täytäntöönpanon valvonnan esteenä, siirtää määränemistöpäätöksellä tapauksen tältä osin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kokemus on osoittanut erimielisyyksien lopullisten tuomioiden tulkinnasta toisinaan vaikeuttaneen niiden täytäntöönpanoa. Aikarajaa siirtopäätökselle ei ole asetettu, koska tulkintakysymys saattaa nousta esille milloin tahansa täytäntöönpanon valvonnan aikana. Tuomioistuin valitsee tavan ja muodon, jolla se tulkintakysymyksen ratkaisee. Selitysmuistion mukaan normaalisti ratkaisun antaisi tuomioistuimen se kokoonpano, joka on päättänyt lopullisestakin tuomiosta. Tuomioistuimen vastaus ratkaisee kysymyksen tuomion tarkasta merkityksestä. Tarkoituksena ei ole, että tuomioistuin ottaisi kantaa vastaajavaltion jo suorittamiin toimenpiteisiin tuomion täytäntöönpanemiseksi. Tuomioistuimen työjärjestykseen voidaan sisällyttää tätä käytäntöä koskevia yksityiskohtaisempia sääntöjä.

Artiklan uudessa 4 ja 5 kappaleessa määrätään ns. rikkomusmenettelystä. Ensiksi mainitussa kappaleessa annetaan ministerikomitealle määränemistöpäätöksellä mahdolli-

suus siirtää tuomioistuimen ratkaistavaksi kysymys siitä, onko vastaajavaltio 1 kappaleen mukaisen velvoitteensa vastaisesti jättänyt noudattamatta tuomioistuimen lopullista tuomiota. Siirtopäätöksen tekeminen edellyttää, että ministerikomitea on ensin antanut vastaajavaltiolle asiaa koskevan virallisen ilmoituksen.

Asian merkittävyyden vuoksi tuomioistuin käsittelee mainitun kysymyksen suuren jaoston kokoonpanossa (31 artiklan uusi b-kohta). Tarkoitus on, että ratkaisu annetaisiin tuomion muodossa. Uuden 5 kappaleen mukaisesti tuomioistuimen katsoessa 1 kappaleen velvoitetta rikotun, se siirtää asian ministerikomitealle toimenpideharkintaa varten. Jos taas tuomioistuin toteaa toisin, se siirtää asian ministerikomitealle tutkinnan päättämiseksi. Rikkomusmenettelyssä ei avata uudelleen kysymystä ensimmäisessä tuomiossa jo päätetystä loukkauksesta. Siinä ei myöskään voida määrätä taloudellista sanktiota. Selitysmuistion mukaan sen poliittisen paineen, joka liittyy suuressa jaostossa tapahtuvaan rikkomusmenettelyyn ja siinä annettuun tuomioon, tulisi riittää varmistamaan alkuperäisen tuomion täytäntöönpano vastaajavaltion toimesta.

Selitysmuistion mukaan ministerikomitean tulisi ajaa rikkomusmenettelyä ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Tästä huolimatta pidettiin pöytäkirjan valmistelussa tarpeellisena antaa ministerikomitealle laajempialaiset painostuskeinot tuomioiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tällä hetkellä ministerikomitean viimekätisenä mahdollisuutena on turvautuminen Euroopan neuvoston perussäännön (SopS 21/1989) 8 artiklaan, joka antaa mahdollisuuden pidättää jäsenvaltiolta oikeus olla edustettuna neuvostossa tai erottaa tämä järjestöstä. Nämä ovat kuitenkin äärimmäisiä toimenpiteitä, jotka useimmissa tapauksissa saattaisivat osoittautua tarkoituksensa vastaiseksi. Rikkomusmenettely tuo lisää painostusmahdollisuuksia jo olemassa olevien rinnalle ja ajatuksena on, että jo sen olemassaolo ja mahdollinen käyttö toimisivat tehokkaana uutena kannustimena tuomioistuimen lopullisten tuomioiden täytäntöönpanemiseksi.

17 artiklalla, joka koskee *allekirjoittamista ja ratifiointia*, on 59 artiklan lisätty uusi 2

kappale, joka mahdollistaa Euroopan unionin liittymisen yleissopimukseen, ja vastaavasti aikaisemmat 2, 3 ja 4 kappale on uudelleennumeroitu. Tällä hetkellä yleissopimuksen osapuolena voivat olla ainoastaan Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.

Uudella määräyksellä on otettu huomioon Euroopan unionissa tältä osin erityisesti perustuslaillisen sopimuksen laatimisen yhteydessä tapahtunut kehitys. Lisämuutokset yleissopimukseen ovat kuitenkin tarpeellisia, jotta mahdollinen liittyminen olisi oikeudellisesti ja teknisesti mahdollista. Vuonna 2002 CDDH hyväksyi näitä kysymyksiä selvitelleen työryhmänsä (GT-DH-EU) raportin, jonka ministerikomitea merkitsi tiedokseen. CDDH:n mukaan lisämuutokset voitaisiin toteuttaa joko yleissopimukseen tehtävällä muutospöytäkirjalla tai tekemällä liittymissopimus Euroopan unionin ja yleissopimuksen sopimuspuolten välillä. Vaikka CDDH pitikin jälkimmäistä vaihtoehtoa suositeltavampana, ei nyt käsiteltävässä pöytäkirjassa kuitenkaan pidetty suotavana viitata mahdolliseen liittymissopimukseen, jotta kaikki vaihtoehdot voitaisiin pitää auki tulevaisuutta silmällä pitäen.

Pöytäkirjaa laadittaessa ei ollut vielä mahdollista ryhtyä Euroopan unionin kanssa neuvotteluihin – sopimuksen tekemisestä puhumattakaan – sen mahdollisesta liittymisestä yleissopimukseen, koska sillä ei EY-tuomioistuimen vuonna 1996 antaman lausunnon mukaan ollut tähän tarvittavaa toimivaltaa, eikä pöytäkirjaan siis ollut mahdollista sisällyttää liittymisen mahdollistamiseksi välttämättömiä lisämuutoksia. Uusi ratifiointimenettely on tarpeen mahdollisen liittymisen tapahtuessa riippumatta siitä, tullaanko tarvittavat määräykset sisällyttämään uuteen muutospöytäkirjaan tai liittymissopimukseen.

18 artikla sisältää Euroopan neuvostossa valmistelluissa valtiosopimuksissa yleisesti käytössä olevan *loppumääräyksen* sopimusvaltioiden liittymisestä pöytäkirjaan. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että nyt käsiteltävänä olevaan pöytäkirjaan ei sen muutospöytäkirjan luonteesta johtuen ole sisällytetty mahdollisuutta varaamien tekemiseen.

19 artikla sisältää yhden Euroopan neuvostossa valmistelluissa valtiosopimuksissa yleisesti käytössä olevista *loppumääräyksistä* voimaantulon suhteen. Sen mukaan pöytäkirja

ja tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta päivästä, jona kaikki yleissopimuksen sopimuspuolet ovat pöytäkirjan 18 artiklan määräysten mukaisesti ilmoittaneet sitoutuvansa noudattamaan pöytäkirjaa.

20 artiklan, joka sisältää *siirtymämääräyksiä*, 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan määräyksiä sen voimaantulosta lukien sovelletaan kaikkiin tuomioistuimessa vireillä oleviin valituksiin ja ministerikomitean täytäntönnäpönnän valvonnassa oleviin tuomioihin. Artiklan 2 kappaleen ensimmäisen lauseen nojalla edellä selostetun, yksilövalitusoikeuden rajoittamiseen johtavan 35 artiklan 3 kappaleen b kohtaa ei kuitenkaan sovelleta tapauksiin, jotka on jo otettu tutkittavaksi ennen pöytäkirjan voimaantuloa. Sen lisäksi 2 kappaleen toisessa lauseessa mahdollistetaan mainitun b kohdan soveltaminen kahden vuoden ajaksi pöytäkirjan voimaantulosta lukien ainoastaan tuomioistuimen jaostoille ja suurelle jaostolle. Selitysmuistion mukaan tällä tunnustetaan tarve kehittää oikeuskäytäntöä mainitulta osin ennen kuin määräystä voidaan soveltaa yhden tuomarin tai kolmen tuomarin komitean kokoonpanossa.

21 artikla sisältää tuomarin toimikauden pituutta koskevia *siirtymämääräyksiä*. Ne täydentävät 23 artiklan uuteen 1 kappaleeseen vastaavalta osin lisättyjä määräyksiä. Siirtymämääräysten seurauksena jatketaan pöytäkirjan voimaantullessa tuomareiden toimikautta 21 artiklan ensimmäisen tai toisen lauseen nojalla riippuen siitä, ovatko he tuolloin toimessaan ensimmäistä kautta vai ei. Selitysmuistion mukaan aikaisemmin 23 artiklan 5 kappaleen nojalla edeltäjänsä tointa hoitavan tuomarin katsotaan suorittavan ensimmäistä toimikauttaan. Suoraan pöytäkirjan nojalla pitenee artiklan ensimmäisessä lauseessa tarkoitettujen tuomareiden toimikausi siten, että heidän kaudekseen tulee yhteensä yhdeksän vuotta, ja muiden tuomareiden toimikausi kahdella vuodella.

Edellä esitetyllä pyritään lieventämään sitä nykyjärjestelmästä aiheutuvaa vaikutusta, että tuomareiden kahden pääryhmän toimikausi päättyy kolmen vuoden välein. Uudessa järjestelmässä tuomarit jakaantuvat pienempiin ryhmiin, mikä puolestaan johtaa

heidän valintansa porrastumiseen, ja näidenkin ryhmien odotetaan asteittain häviävän muutetun 23 artiklan seurauksena.

22 artikla sisältää Euroopan neuvostossa valmistelluissa valtiosopimuksissa yleisesti käytössä olevan loppumääräyksen tallettajana toimivan Euroopan neuvoston pääsihteerin pöytäkirjaan liittyviä toimia, ilmoituksia ja tiedonantoja koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

2. Lakiehdotuksen perustelut

Laki ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljännen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lain 1 §:n mukaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljännen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saetaan voimaan laintasoisina sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on selvitetty eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

3. Voimaantulo

Pöytäkirja ei ole vielä tullut voimaan. Se tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kaikki yleissopimuksen osapuolet ovat hyväksyneet tai ratifioineet sen. Tähän mennessä (23 päivänä tammikuuta 2006) pöytäkirjan ovat Venäjää lukuun ottamatta allekirjoittaneet kaikki muut 45 sopimusvaltiota ja 22 valtiota on sen myös ratifioinut tai hyväksynyt.

Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Suomen perustuslain (21/1999) 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannan mukaan luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattua perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Euroopan ihmisoikeussopimus on saatettu voimaan lailla (438/1990). Sama koskee sen lukuisia pöytäkirjoja.

Pöytäkirja on luonteeltaan ihmisoikeussopimus, minkä vuoksi sen sisältämien aineellisten ihmisoikeusmääräysten voimaansaattamisessa tulee käyttää laintasoista voimaansaattamissäädestä. Tällaisia ovat ennen muuta ne yleissopimuksen määräykset, jotka on saatettu Suomessa voimaan eduskuntalain tasoisina ja joiden muuttamista pöytäkirja koskee (SopS 18/1990 ja 85/1998). Erityisesti 35 artiklaan toteutettavan yksilövalituksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevan muutoksen vuoksi pöytäkirjaa voitaneen myös pitää yhteiskunnallisesti merkittävänä ja näin ollen mainitussa perustuslain säännöksessä tarkoitettulla tavalla muutoin merkitykseltään huomattavana. Määräykset ovat sinänsä sopusoinnussa Suomen lainsäädännön kanssa.

Pöytäkirja ei sisällä määräyksiä eikä sen voimaansaattamislaki säännöksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Näin ollen pöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti tavallisen lain säätämismenettelyssä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi 12 päivänä toukokuuta 2004 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljäntoista pöytäkirjan.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljännen- toista pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Strasbourgissa 13 päivänä toukokuuta 2004 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljännen- toista pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

(Suomennos)

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen neljästoista pöytäkirja yleissopimuksen valvontajärjestelmän muuttamiseksi

Protocol no. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the convention

Johdanto

Preamble

Euroopan neuvoston jäsenvaltiot, jotka ovat allekirjoittaneet tämän Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä ”yleissopimus”) pöytäkirjan,

ottavat huomioon päätöslauselman nro. 1 ja Roomassa 3–4 päivänä marraskuuta 2000 pidetyssä ihmisoikeuksia koskevassa eurooppalaisessa ministerikokouksessa hyväksytyt julistuksen,

ottavat huomioon ministerikomitean 8 päivänä marraskuuta 2001, 7 päivänä marraskuuta 2002 ja 15 päivänä toukokuuta 2003 vastaavasti 109., 111. ja 112. kokouksessaan hyväksymät julistukset,

ottavat huomioon Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen 28 päivänä huhtikuuta 2004 hyväksymän lausunnon nro. 251 (2004),

katsovat, että tiettyjä yleissopimuksen määräyksiä on kiireellisesti muutettava valvontajärjestelmän tehokkuuden säilyttämiseksi ja parantamiseksi pitkällä aikavälillä, pääosin Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten ja Euroopan neuvoston ministerikomitean jatkuvasti kasvavan työtaakan vuoksi, ja

katsovat erityisesti olevan tarpeellista varmistaa, että tuomioistuin voi jatkaa ensiarvoisen tärkeää tehtäväänsä ihmisoikeuksien suojaamiseksi Euroopassa,

ovat päättäneet seuraavaa:

1 artikla

Poistetaan yleissopimuksen 22 artiklan 2 kappale.

The member States of the Council of Europe, signatories to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”),

Having regard to Resolution No. 1 and the Declaration adopted at the European Ministerial Conference on Human Rights, held in Rome on 3 and 4 November 2000;

Having regard to the Declarations adopted by the Committee of Ministers on 8 November 2001, 7 November 2002 and 15 May 2003, at their 109th, 111th and 112th Sessions, respectively;

Having regard to Opinion No. 251 (2004) adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on 28 April 2004;

Considering the urgent need to amend certain provisions of the Convention in order to maintain and improve the efficiency of the control system for the long term, mainly in the light of the continuing increase in the workload of the European Court of Human Rights and the Committee of Ministers of the Council of Europe;

Considering, in particular, the need to ensure that the Court can continue to play its pre-eminent role in protecting human rights in Europe,

Have agreed as follows:

Article 1

Paragraph 2 of Article 22 of the Convention shall be deleted.

2 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 23 artikla kuulumaan seuraavasti:

”23 artikla – Toimikausi ja erottaminen

1. Tuomarit valitaan yhdeksän vuoden määräajaksi. Heitä ei voida valita uudelleen.

2. Tuomareiden toimikausi päättyy heidän täyttäessään 70 vuotta.

3. Tuomarit pysyvät toimessaan, kunnes heille on valittu seuraaja. He kuitenkin jatkavat jo käsittelemiensä asioiden hoitamista.

4. Ketään tuomaria ei voida erottaa toimestaan, jolleivät muut tuomarit kahden kolmasosan ääntenemmistöllä päättä, ettei kyseinen tuomari enää täytä vaadittuja edellytyksiä.”

3 artikla

Poistetaan yleissopimuksen 24 artikla.

4 artikla

Yleissopimuksen 25 artiklasta tulee 24 artikla ja sen teksti muutetaan kuulumaan seuraavasti:

”24 artikla – Sihteeristö ja esittelijät

1. Tuomioistuimella on sihteeristö, jonka tehtävistä ja organisaatiosta määrätään tuomioistuimen työjärjestyksessä.

2. Tuomioistuimen kokoontuessa yhden tuomarin kokoonpanossa sitä avustavat esittelijät, jotka toimivat tuomioistuimen presidentin alaisuudessa. He kuuluvat tuomioistuimen sihteeristöön.”

5 artikla

Yleissopimuksen 26 artiklasta tulee 25 artikla (”Täysistunto”) ja sen teksti muutetaan seuraavasti:

1. Artiklan d kohdan lopussa oleva pilkku korvataan puolipisteellä ja sana ”ja” poistetaan.

2. Artiklan d kohdan lopussa oleva piste korvataan puolipisteellä.

3. Lisätään uusi f kohta, joka kuuluu seuraavasti:

”f) esittää pyyntöjä 26 artiklan 2 kohdan mukaisesti.”

Article 2

Article 23 of the Convention shall be amended to read as follows:

“Article 23 – Terms of office and dismissal

1. The judges shall be elected for a period of nine years. They may not be re-elected.

2. The terms of office of judges shall expire when they reach the age of 70.

3. The judges shall hold office until replaced. They shall, however, continue to deal with such cases as they already have under consideration.

4. No judge may be dismissed from office unless the other judges decide by a majority of two-thirds that that judge has ceased to fulfil the required conditions.”

Article 3

Article 24 of the Convention shall be deleted.

Article 4

Article 25 of the Convention shall become Article 24 and its text shall be amended to read as follows:

“Article 24 – Registry and rapporteurs

1. The Court shall have a registry, the functions and organisation of which shall be laid down in the rules of the Court.

2. When sitting in a single-judge formation, the Court shall be assisted by rapporteurs who shall function under the authority of the President of the Court. They shall form part of the Court’s registry.”

Article 5

Article 26 of the Convention shall become Article 25 (“Plenary Court”) and its text shall be amended as follows:

1. At the end of paragraph d, the comma shall be replaced by a semi-colon and the word “and” shall be deleted.

2. At the end of paragraph e, the full stop shall be replaced by a semi-colon.

3. A new paragraph f shall be added which shall read as follows:

“f) make any request under Article 26, paragraph 2.”

6 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 27 artikla 26 artiklaksi ja sen teksti seuraavasti:

”26 artikla – Yhden tuomarin kokoonpano, komiteat, jaostot ja suuri jaosto

1. Tutkiakseen käsiteltäväkseen saatettuja asioita tuomioistuin kokoontuu yhden tuomarin kokoonpanossa, kolmesta tuomarista koostuvissa komiteoissa, seitsemästä tuomarista koostuvissa jaostoissa ja seitsemästätoista tuomarista koostuvassa suuressa jaostossa. Tuomioistuimen jaostot asettavat komiteat määrääjäksi.

2. Täysistunnon pyynnöstä ministerikomitea voi yksimielisellä päätöksellä vähentää määrääjäksi jaostojen tuomarien lukumäärän viiteen.

3. Toimiessaan yhden tuomarin kokoonpanossa, tuomari ei saa tutkia sitä korkeaa sopimuspuolta vastaan tehtyjä valituksia, jonka suhteen kyseinen tuomari on valittu.

4. Jaostoon ja suureen jaostoon kuuluu viran puolesta tuomari, joka on valittu osapuolena olevan korkean sopimuspuolen suhteen. Jos tällaista tuomaria ei ole tai jos kyseinen tuomari ei voi olla mukana, tuomioistuimen presidentin kyseisen sopimuspuolen etukäteen toimittamalta listalta valitsema henkilö toimii tuomarin ominaisuudessa.

5. Suureen jaostoon kuuluvat myös tuomioistuimen presidentti, varapresidentit, jaostojen presidentit ja tuomioistuimen työjärjestyksen mukaisesti valitut muut tuomarit. Kun asia on 43 artiklan nojalla siirretty suureen jaostoon, eivät tuomion antaneen jaoston tuomarit, sen presidenttiä ja asianosaisen korkean sopimuspuolen suhteen mukana ollutta tuomaria lukuun ottamatta, saa osallistua asian käsittelyyn suuressa jaostossa.”

7 artikla

Lisätään yleissopimukseen uuden 26 artiklan jälkeen uusi 27 artikla, joka kuuluu seuraavasti:

”27 artikla – Yhden tuomarin toimivalta

Article 6

Article 27 of the Convention shall become Article 26 and its text shall be amended to read as follows:

“Article 26 – Single-judge formation, committees, Chambers and Grand Chamber

1. To consider cases brought before it, the Court shall sit in a single-judge formation, in committees of three judges, in Chambers of seven judges and in a Grand Chamber of seventeen judges. The Court’s Chambers shall set up committees for a fixed period of time.

2. At the request of the plenary Court, the Committee of Ministers may, by a unanimous decision and for a fixed period, reduce to five the number of judges of the Chambers.

3. When sitting as a single judge, a judge shall not examine any application against the High Contracting Party in respect of which that judge has been elected.

4. There shall sit as an *ex officio* member of the Chamber and the Grand Chamber the judge elected in respect of the High Contracting Party concerned. If there is none or if that judge is unable to sit, a person chosen by the President of the Court from a list submitted in advance by that Party shall sit in the capacity of judge.

5. The Grand Chamber shall also include the President of the Court, the Vice-Presidents, the Presidents of the Chambers and other judges chosen in accordance with the rules of the Court. When a case is referred to the Grand Chamber under Article 43, no judge from the Chamber which rendered the judgment shall sit in the Grand Chamber, with the exception of the President of the Chamber and the judge who sat in respect of the High Contracting Party concerned.”

Article 7

After the new Article 26, a new Article 27 shall be inserted into the Convention, which shall read as follows:

“Article 27 – Competence of single judges

1. Yksi tuomari voi päättää, ettei 34 artiklan nojalla tehtyä yksilövalitusta oteta tutkittavaksi tai että se poistetaan tuomioistuimen asialistalta, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta.

2. Päätös on lopullinen.

3. Jollei yksi tuomari päättä jättää yksilövalitusta tutkittavaksi ottamatta tai poista sitä asialistalta, hänen on toimitettava se edelleen komitealle tai jaostolle lisätutkimusta varten.”

8 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 28 artikla seuraavasti:

”28 artikla – Komiteoiden toimivalta

1. Komitea voi 34 artiklan nojalla tehdyn yksilövalituksen osalta yksimielisen äänestystuloksen perusteella

a) päättää, ettei sitä oteta tutkittavaksi tai että se poistetaan asialistalta, mikäli tällainen päätös voidaan tehdä asiaa enempää tutkimatta; tai

b) päättää, että se otetaan tutkittavaksi ja antaa samalla asiasisältöä koskevan tuomion, jos asian peruskysymyksestä, joka koskee yleissopimuksen tai sen pöytäkirjojen soveltamista tai tulkintaa, on jo tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

2. Edellä 1 kappaleessa tarkoitettut päätökset ja tuomiot ovat lopullisia.

3. Jos asianosaisen korkean sopimuspuolen suhteen valittu tuomari ei ole komitean jäsen, komitea voi missä tahansa käsittelyn vaiheessa kutsua kyseisen tuomarin jonkin komitean jäsenen sijaan, ottaen huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, mukaan lukien se, onko kyseinen osapuoli kiistänyt edellä 1 kappaleen b kohdan mukaisen menettelyn soveltamisen.”

9 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 29 artikla seuraavasti:

1. Muutetaan 1 kappale seuraavasti: ”Jollei päätöstä tehdä 27 tai 28 artiklan perusteella tai tuomiota anneta 28 kohdan perusteella, jaosto päättää 34 artiklan nojalla tehtyjen yksilövalitusten tutkittavaksi ottamisesta ja asiasisällöstä. Tutkittavaksi ottamista koskeva päätös voidaan tehdä erillisenä.”

1. A single judge may declare inadmissible or strike out of the Court’s list of cases an application submitted under Article 34, where such a decision can be taken without further examination.

2. The decision shall be final.

3. If the single judge does not declare an application inadmissible or strike it out, that judge shall forward it to a committee or to a Chamber for further examination.”

Article 8

Article 28 of the Convention shall be amended to read as follows:

“Article 28 – Competence of committees

1. In respect of an application submitted under Article 34, a committee may, by a unanimous vote,

a) declare it inadmissible or strike it out of its list of cases, where such decision can be taken without further examination; or

b) declare it admissible and render at the same time a judgment on the merits, if the underlying question in the case, concerning the interpretation or the application of the Convention or the Protocols thereto, is already the subject of well-established case-law of the Court.

2. Decisions and judgments under paragraph 1 shall be final.

3. If the judge elected in respect of the High Contracting Party concerned is not a member of the committee, the committee may at any stage of the proceedings invite that judge to take the place of one of the members of the committee, having regard to all relevant factors, including whether that Party has contested the application of the procedure under paragraph 1.b.”

Article 9

Article 29 of the Convention shall be amended as follows:

1. Paragraph 1 shall be amended to read as follows: “If no decision is taken under Article 27 or 28, or no judgment rendered under Article 28, a Chamber shall decide on the admissibility and merits of individual applications submitted under Article 34. The decision on admissibility may be taken separately.”

2. Lisätään 2 kappaleen loppuun uusi virke, joka kuuluu seuraavasti: ”Tutkittavaksi ottamista koskeva päätös tehdään erillisenä, jollei tuomioistuin poikkeuksellisissa tapauksissa toisin päättä.”

3. Poistetaan 3 kappale.

10 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 31 artikla seuraavasti:

1. Poistetaan sana ”ja” a kohdan lopussa.

2. Muutetaan b kohta c kohdaksi ja lisätään uusi b kohta, joka kuuluu seuraavasti:

”b päättää ministerikomitean 46 artiklan 4 kappaleen mukaisesti tuomioistuimelle siirtämistä asioista; ja”.

11 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 32 artikla seuraavasti:

Lisätään 1 kappaleen lopussa numeron 34 jälkeen pilkku ja numero 46.

12 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 35 artiklan 3 kappale seuraavasti:

”3. Tuomioistuin ei ota tutkittavaksi 34 artiklan nojalla tehtyä yksilövalitusta,

a) johon se ei katso yleissopimuksen tai sen pöytäkirjojen määräysten soveltuvan tai jonka se katsoo olevan ilmeisen perusteeton tai merkitsevän yksilövalitusoikeuden väärinkäyttöä; tai

b) jos se ei katso valittajan kärsineen merkittävää haittaa, ellei ihmisoikeuksien kunnioittaminen sellaisena kuin siitä on määrätty yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa vaadi valituksen tutkimista asiasisällön osalta sekä edellyttäen, ettei tällä perusteella voida hylätä asiaa, jota kansallinen tuomioistuin ei ole asianmukaisesti käsitellyt.”

13 artikla

Lisätään yleissopimuksen 36 artiklan loppuun uusi 3 kappale, joka kuuluu seuraavasti:

”3. Kaikissa jaostoissa tai suuressa jaostossa käsiteltävissä asioissa Euroopan neu-

2. At the end of paragraph 2 a new sentence shall be added which shall read as follows: “The decision on admissibility shall be taken separately unless the Court, in exceptional cases, decides otherwise.”

3. Paragraph 3 shall be deleted.

Article 10

Article 31 of the Convention shall be amended as follows:

1. At the end of paragraph a, the word “and” shall be deleted.

2. Paragraph b shall become paragraph c and a new paragraph b shall be inserted and shall read as follows:

“b decide on issues referred to the Court by the Committee of Ministers in accordance with Article 46, paragraph 4; and”.

Article 11

Article 32 of the Convention shall be amended as follows:

At the end of paragraph 1, a comma and the number 46 shall be inserted after the number 34.

Article 12

Paragraph 3 of Article 35 of the Convention shall be amended to read as follows:

“3. The Court shall declare inadmissible any individual application submitted under Article 34 if it considers that :

a) the application is incompatible with the provisions of the Convention or the Protocols thereto, manifestly ill-founded, or an abuse of the right of individual application; or

b) the applicant has not suffered a significant disadvantage, unless respect for human rights as defined in the Convention and the Protocols thereto requires an examination of the application on the merits and provided that no case may be rejected on this ground which has not been duly considered by a domestic tribunal.”

Article 13

A new paragraph 3 shall be added at the end of Article 36 of the Convention, which shall read as follows:

“3. In all cases before a Chamber or the Grand Chamber, the Council of Europe

voston ihmisoikeusvaltuutetulla on oikeus esittää kirjallisia huomioita ja osallistua suulliseen käsittelyyn.”

14 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 38 artikla seuraavasti:

”38 artikla – Asian tutkiminen

Tuomioistuin tutkii asian osapuolten edustajien kanssa ja tarvittaessa tekee selvityksen, jonka tehokkaaksi toteuttamiseksi asianosaisten korkeat sopimuspuolet antavat kaiken tarpeellisen avun.”

15 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 39 artikla seuraavasti:

”39 artikla – Sovintoratkaisu

1. Missä tahansa käsittelyn vaiheessa tuomioistuin voi asettua asianosaisten osapuolten käytettäväksi saadakseen asiassa aikaan sovintoratkaisun, jonka lähtökohtana on yleissopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittaminen.

2. Edellä olevan 1 kappaleen nojalla tahtaava käsittely on luottamuksellinen.

3. Jos asiassa päästään sovintoratkaisuun, tuomioistuin poistaa asian listaltaan päätöksellä, jossa on lyhyesti ilmaistu tosiseikat ja hyväksytyt ratkaisut.

4. Tämä päätös toimitetaan ministerikomitealle, joka valvoo sovintoratkaisun ehtojen täytäntöönpanoa sellaisena kuin niistä on päätöksessä määrätty.”

16 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 46 artikla seuraavasti:

”46 – Tuomioiden sitovuus ja täytäntöönpano

1. Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tuomioistuimen lopullista tuomiota jutuissa, joiden osapuolena ne ovat.

2. Tuomioistuimen lopullinen tuomio toimitetaan ministerikomitealle, joka valvoo sen täytäntöönpanoa.

3. Jos ministerikomitea katsoo, että lopullisen tuomion täytäntöönpanon valvonnan

Commissioner for Human Rights may submit written comments and take part in hearings.”

Article 14

Article 38 of the Convention shall be amended to read as follows:

“Article 38 – Examination of the case

The Court shall examine the case together with the representatives of the parties and, if need be, undertake an investigation, for the effective conduct of which the High Contracting Parties concerned shall furnish all necessary facilities.”

Article 15

Article 39 of the Convention shall be amended to read as follows:

“Article 39 – Friendly settlements

1. At any stage of the proceedings, the Court may place itself at the disposal of the parties concerned with a view to securing a friendly settlement of the matter on the basis of respect for human rights as defined in the Convention and the Protocols thereto.

2. Proceedings conducted under paragraph 1 shall be confidential.

3. If a friendly settlement is effected, the Court shall strike the case out of its list by means of a decision which shall be confined to a brief statement of the facts and of the solution reached.

4. This decision shall be transmitted to the Committee of Ministers, which shall supervise the execution of the terms of the friendly settlement as set out in the decision.”

Article 16

Article 46 of the Convention shall be amended to read as follows:

“Article 46 – Binding force and execution of judgments

1. The High Contracting Parties undertake to abide by the final judgment of the Court in any case to which they are parties.

2. The final judgment of the Court shall be transmitted to the Committee of Ministers, which shall supervise its execution.

3. If the Committee of Ministers considers that the supervision of the execution of a

esteenä on tuomion tulkintaongelma, se voi siirtää tapauksen tuomioistuimen käsiteltäväksi tulkintakysymyksen ratkaisemiseksi. Siirtämistä koskeva päätös vaatii kahden kolmasosan ääntenemmistön komiteassa mukana olemaan oikeutettujen edustajien osalta.

4. Jos ministerikomitea katsoo, että korkea sopimuspuoli kieltäytyy noudattamasta lopullista tuomiota jutussa, jonka osapuolella se on, se voi, annettuaan virallisen huomautuksen kyseiselle osapuolelle ja komiteassa mukana olemaan oikeutettujen edustajien kahden kolmasosan ääntenemmistöllä hyväksytyllä päätöksellä siirtää tuomioistuimelle kysymyksen siitä, onko kyseinen osapuoli epäonnistunut 1 kappaleen mukaisen velvollisuutensa noudattamisessa.

5. Jos tuomioistuin katsoo 1 kappaletta loukatun, se siirtää asian ministerikomitealle toteutettavien toimenpiteiden harkintaa varten. Jos tuomioistuin ei katso 1 kappaletta loukatun, se siirtää asian ministerikomitealle, joka päättää asian käsittelyn.”

17 artikla

Muutetaan yleissopimuksen 59 artikla seuraavasti:

1. Lisätään uusi 2 kappale, joka kuuluu seuraavasti:

”2 Euroopan unioni voi liittyä tähän yleissopimukseen.”

2. Muutetaan 2, 3 ja 4 kappale vastaavasti 3, 4 ja 5 kappaleeksi.

Loppu- ja siirtymämääräykset

18 artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten yleissopimuksen allekirjoittaneille Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka voivat ilmaista suostumuksensa tulla tämän pöytäkirjan sitomiksi:

a) allekirjoittamalla sen ilman ratifioimis- tai hyväksymisvaraumaa; tai

b) allekirjoittamalla sen ratifioimis- tai hyväksymisvaraumin, mitä seuraa ratifioiminen tai hyväksyminen.

2. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

final judgment is hindered by a problem of interpretation of the judgment, it may refer the matter to the Court for a ruling on the question of interpretation. A referral decision shall require a majority vote of two thirds of the representatives entitled to sit on the Committee.

4. If the Committee of Ministers considers that a High Contracting Party refuses to abide by a final judgment in a case to which it is a party, it may, after serving formal notice on that Party and by decision adopted by a majority vote of two thirds of the representatives entitled to sit on the Committee, refer to the Court the question whether that Party has failed to fulfil its obligation under paragraph 1.

5. If the Court finds a violation of paragraph 1, it shall refer the case to the Committee of Ministers for consideration of the measures to be taken. If the Court finds no violation of paragraph 1, it shall refer the case to the Committee of Ministers, which shall close its examination of the case.”

Article 17

Article 59 of the Convention shall be amended as follows:

1. A new paragraph 2 shall be inserted which shall read as follows:

“2 The European Union may accede to this Convention.”

2. Paragraphs 2, 3 and 4 shall become paragraphs 3, 4 and 5 respectively.

Final and transitional provisions

Article 18

1. This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe signatories to the Convention, which may express their consent to be bound by

a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or

b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

19 artikla

Tämä pöytäkirja tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta päivästä, jona kaikki yleissopimuksen sopimuspuolet ovat ilmoittaneet suostuvansa siihen, että pöytäkirja sitoo niitä 18 artiklan määräysten mukaisesti.

20 artikla

1. Tämän pöytäkirjan voimaantulopäivästä lähtien sen määräyksiä sovelletaan kaikkiin tuomioistuimissa käsiteltävinä oleviin valituksiin sekä kaikkiin tuomioihin, joiden täytäntöönpano on ministerikomitean valvonnassa.

2. Uutta tutkittavaksi ottamisen edellytystä, joka lisättiin tämän pöytäkirjan 12 artiklalla yleissopimuksen 35 artiklan 3 kappaleen b kohtaan, ei sovelleta sellaisiin yksilövalituksiin, jotka on päätetty ottaa tutkittaviksi ennen pöytäkirjan voimaantuloa. Tämän pöytäkirjan voimaantuloa seuraavan kahden vuoden aikana uutta tutkittavaksi ottamisen edellytystä voivat soveltaa ainoastaan tuomioistuimen jaostot ja suuri jaosto.

21 artikla

Niiden tuomarien, jotka ovat toimessaan ensimmäistä kautta tämän pöytäkirjan tullessa voimaan, toimikautta pidennetään *ipso jure* siten, että toimikaudeksi tulee yhteensä yhdeksän vuotta. Muut tuomarit jatkavat tehtävässään toimikautensa loppuun, jota pidennetään *ipso jure* kahdella vuodella.

22 artikla

Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa Euroopan neuvoston jäsenvaltioille

- a) allekirjoituksista;
- b) ratifioimis- tai hyväksymiskirjojen talletuksista;
- c) tämän pöytäkirjan 19 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä, ja
- d) muista tähän pöytäkirjaan liittyvistä toimista, ilmoituksista tai selityksistä.

Article 19

This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which all Parties to the Convention have expressed their consent to be bound by the Protocol, in accordance with the provisions of Article 18.

Article 20

1. From the date of the entry into force of this Protocol, its provisions shall apply to all applications pending before the Court as well as to all judgments whose execution is under supervision by the Committee of Ministers.

2. The new admissibility criterion inserted by Article 12 of this Protocol in Article 35, paragraph 3.b of the Convention, shall not apply to applications declared admissible before the entry into force of the Protocol. In the two years following the entry into force of this Protocol, the new admissibility criterion may only be applied by Chambers and the Grand Chamber of the Court.

Article 21

The term of office of judges serving their first term of office on the date of entry into force of this Protocol shall be extended *ipso jure* so as to amount to a total period of nine years. The other judges shall complete their term of office, which shall be extended *ipso jure* by two years.

Article 22

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) the date of entry into force of this Protocol in accordance with Article 19; and
- d) any other act, notification or communication relating to this Protocol.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Strasbourgissa 13 päivänä toukokuuta 2004 yhtenä englannin- ja ranskan-kielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteeri toimittaa Euroopan neuvoston jäsenvaltioille viralliset jäljennökset.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 13th day of May 2004, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.